

Civilutskottets betänkande 2023/24:CU8

Näringsförbud till följd av förbud att bedriva näringsverksamhet som har meddelats i en annan stat

Sammanfattning

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag till ändring i lagen om näringsförbud.

Lagändringen innebär att domstolen, vid bedömningen av om näringsförbud är påkallat från allmän synpunkt, ska få ta hänsyn till förbud att bedriva näringsverksamhet som har meddelats i en annan stat. Det ska också få tas hänsyn till åsidosättanden av skyldigheter i näringsverksamhet som näringsidkaren har gjort sig skyldig till i näringsverksamhet som har bedrivits i en annan stat.

Lagändringen föreslås träda i kraft den 1 januari 2024.

Utskottet anser att riksdagen bör avslå motionsyrkandet.

I betänkandet finns en reservation (SD).

Behandlade förslag

Proposition 2022/23:143 Näringsförbud till följd av förbud att bedriva näringsverksamhet som har meddelats i en annan stat.

Ett yrkande i en följdmotion.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Utskottets överväganden	5
Regeringens lagförslag	5
Lagstiftningens framtida utformning	7
Reservation	9
Lagstiftningens framtida utformning, punkt 2 (SD)	9
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	10
Propositionen	10
Följdmotionen	10
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	11

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Regeringens lagförslag

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2014:836) om näringsförbud.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2022/23:143.

2. Lagstiftningens framtida utformning

Riksdagen avslår motion

2023/24:85 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD).

Reservation (SD)

Stockholm den 16 november 2023

På civilutskottets vägnar

Malcolm Momodou Jallow

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Malcolm Momodou Jallow (V), Mikael Eskilandersson (SD), Jennie Nilsson (S), David Josefsson (M), Leif Nysmed (S), Roger Hedlund (SD), Lars Beckman (M), Denis Begic (S), Martin Westmont (SD), Anna-Belle Strömberg (S), Larry Söder (KD), Alireza Akhondi (C), Björn Tidland (SD), Katarina Luhr (MP), Jakob Olofsgård (L), Markus Kallifatides (S) och Jennie Wernäng (M).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet proposition 2022/23:143 Näringsförbud till följd av förbud att bedriva näringsverksamhet som har meddelats i en annan stat. I propositionen finns en redogörelse för ärendets beredning fram till regeringens beslut om propositionen.

Regeringens förslag till riksdagsbeslut återges i bilaga 1. Regeringens lagförslag finns i bilaga 2.

En motion har väckts med anledning av propositionen. Förslaget i motionen finns i bilaga 1.

Utskottets överväganden

Regeringens lagförslag

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens lagförslag om att rätten, vid bedömningen av om näringsförbud är påkallat från allmän synpunkt, ska få ta hänsyn till näringsförbud som meddelats i en annan stat och åsidosättanden av skyldigheter i näringsverksamhet som har bedrivits i en annan stat.

Bakgrund

Den 20 juni 2019 antogs det s.k. digitaliseringsdirektivet¹ som i korthet syftar till att göra det möjligt att online, och över landsgränser inom unionen, bilda och registrera bolag samt registrera händelser i bolag. I digitaliseringsdirektivet föreskrivs att det i 2017 års bolagsrättsliga harmoniseringsdirektiv² ska införas ett antal nya artiklar, däribland artikel 13i som innehåller bestämmelser om diskvalificering av styrelseledamöter.

De regler i svensk rätt som kan vara aktuella för diskvalificering av styrelseledamöter finns i aktiebolagslagen (2005:551) och i lagen (2014:836) om näringsförbud. I aktiebolagslagen finns de grundläggande associationsrättsliga reglerna för aktiebolag om bl.a. bildandet av aktiebolag (2 kap.), bolagets ledning (8 kap.) och registrering (27 kap.). I lagen om näringsförbud finns bestämmelser om förbud för näringsidkare att under viss tid bedriva eller ta del i näringsverksamhet. De personer som får meddelas näringsförbud utgörs av enskilda näringsidkare och dem som har framträtt som ansvariga för en enskild näringsverksamhet utåt (2 §). Näringsförbud får också meddelas dem som faktiskt har utövat ledningen av en näringsverksamhet som en juridisk person har bedrivit (3 § första stycket). För aktiebolag ska bestämmelserna om näringsförbud alltid tillämpas på ledamot och suppleant i styrelsen samt verkställande direktör och vice verkställande direktör (3 § andra stycket 3).

Ett näringsförbud innebär bl.a. att personen i fråga inte får driva näringsverksamhet eller faktiskt utöva ledningen av en näringsverksamhet eller av en juridisk person som är bokföringspliktig även om den inte bedriver näring. Han eller hon får inte vara bolagsman i ett annat handelsbolag än ett kommanditbolag eller komplementär i ett kommanditbolag eller medlem i en europeisk ekonomisk intressegruppering med säte i Sverige. Han eller hon får

¹ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/1151 om ändring av direktiv (EU) 2017/1132 vad gäller användningen av digitala verktyg och förfaranden inom bolagsrätt.

² Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2017/1132 av den 14 juni 2017 om vissa aspekter av bolagsrätt.

inte heller vara stiftare av ett aktiebolag eller en sparbank (11 § 1–4). Ett näringsförbud kan meddelas en person bl.a. på grund av brott, i samband med konkurs, underlåtelse att betala skatt eller överträdelse av vissa konkurrensbestämmelser. Ytterligare en förutsättning för att näringsförbud ska få meddelas är att förbudet är påkallat från allmän synpunkt (4–7 §§). I 8 § lagen om näringsförbud framgår de omständigheter som särskilt ska beaktas vid bedömningen av om förbudet är påkallat från allmän synpunkt. I förarbetena betonas dock att det inte är nödvändigt att någon av dem föreligger för att näringsförbud ska kunna meddelas. I det enskilda fallet kan det finnas anledning att fästa vikt vid andra omständigheter än de som anges (prop. 1985/86:126 s. 158). Enligt förarbetena är det en helhetsbedömning som ska göras av näringsidkarens förhållanden i näringsverksamhet (anförd prop. s. 59 f.). Ett näringsförbud meddelas av domstol på yrkande av åklagare eller i vissa fall efter ansökan från Kronofogdemyndigheten eller Konkurrensverket (15–17 §§).

Propositionen

I propositionen (s. 10) konstaterar regeringen att lagen om näringsförbud redan i dag anses ge utrymme för att beakta om personen i fråga har diskvalificerats från att vara styrelseledamot i ett aktiebolag registrerat i en annan stat på det sätt som 2017 års direktiv föreskriver. Regeringen bedömer dock att direktivets krav bör framgå uttryckligen i lagen för att säkerställa ett korrekt genomförande av direktivet.

Regeringen föreslår därför att rätten vid bedömningen av om näringsförbud är påkallat från allmän synpunkt ska få ta hänsyn till förbud att bedriva eller ta del i näringsverksamhet som har meddelats i en annan stat. Med detta avses ett förbud att bedriva näring, utöva ett visst yrke eller att företräda en juridisk person som bedriver näringsverksamhet, t.ex. som styrelseledamot i ett aktiebolag. Med ett förbud avses ett offentligrättsligt förbud som har meddelats av domstol eller annan behörig myndighet i en annan stat.

Vidare föreslås att rätten även ska få ta hänsyn till åsidosättanden av skyldigheter som näringsidkaren har gjort sig skyldig till i näringsverksamhet som har bedrivits i en annan stat.

Lagändringen föreslås träda i kraft den 1 januari 2024.

Utskottets ställningstagande

Det har inte väckts någon motion som går emot att riksdagen antar regeringens lagförslag. Lagförslaget bör därför antas av de skäl som anförs i propositionen.

Lagstiftningens framtida utformning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att näringsförbud och åsidosättanden utomlands ska utgöra grund för näringsförbud.

Jämför reservationen (SD).

Motionen

I kommittémotion 2023/24:85 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) föreslås ett tillkännagivande till regeringen om att näringsförbud och åsidosättanden utomlands bör beaktas i varje enskilt fall på så sätt att dessa omständigheter ska utgöra grund för näringsförbud. Motionärerna vill att regeringen återkommer med ett lagförslag som innebär att domstolen ska beakta näringsförbud och åsidosättanden i näringsverksamhet utanför Sverige, inte bara vid bedömningen av om näringsförbud är påkallat från allmän synpunkt, utan även vid den faktiska prövningen av om det finns grund för näringsförbud. Enligt motionärerna kommer detta ytterligare att motverka brottslighet och främja seriösa verksamheter.

Den nya regleringen

Lagändringen innebär att rätten, vid bedömningen av om näringsförbud är påkallat från allmän synpunkt, får ta hänsyn till förbud att bedriva eller ta del i näringsverksamhet som har meddelats i en annan stat. Hänsyn får även tas till åsidosättanden av skyldigheter som näringsidkaren har gjort sig skyldig till i näringsverksamhet i en annan stat. Som tidigare redogjorts för i betänkandet bedömer regeringen att den nya regleringen bör framgå uttryckligen i lagen för att säkerställa att 2017 års direktiv genomförs på ett korrekt sätt. Som skäl för att inte införa bestämmelser om att de aktuella omständigheterna ska utgöra grund för näringsförbud anför regeringen följande (s. 11):

Enligt *Kronofogden* bör näringsförbud och åsidosättanden utomlands även få betydelse vid den faktiska prövningen av om det finns grund för att meddela näringsförbud. Som nämns ovan får direktivet uppfattas så att det inte ställer krav på att beakta näringsförbud och åsidosättanden utomlands i varje enskilt fall, utan endast på att det ska finnas en möjlighet att beakta dessa omständigheter vid prövningen. Regeringen bedömer att det inte finns behov av att regleringen går längre än vad direktivet kräver och anser att det inte bör införas bestämmelser om att sådana omständigheter ska utgöra grund för näringsförbud.

Utskottets ställningstagande

Den nya reglering som utskottet tidigare i betänkandet ställt sig bakom innebär att rätten, vid bedömningen av om näringsförbud är påkallat från allmän synpunkt, ska få ta hänsyn till förbud att bedriva näringsverksamhet som har

meddelats i en annan stat samt att hänsyn även ska få tas till åsidosättanden av skyldigheter i näringsverksamhet som näringsidkaren har gjort sig skyldig till i näringsverksamhet som har bedrivits i en annan stat. Utskottet bedömer, i likhet med regeringen, att det inte finns behov av att regleringen går längre än vad direktivet kräver. Utskottet finner således inte skäl att föreslå en utvidgning av regleringen genom att näringsförbud och åsidosättanden utomlands ska utgöra grund för näringsförbud. Utskottet avstyrker därför motionen.

Reservation

Lagstiftningens framtida utformning, punkt 2 (SD)

av Mikael Eskilandersson (SD), Roger Hedlund (SD), Martin Westmont (SD) och Björn Tidland (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2023/24:85 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD).

Ställningstagande

Vi har tidigare i betänkandet ställt oss bakom regeringens lagförslag. Regeringen menar att den nya regleringen räcker. Men lagändringen innebär inte krav på att beakta näringsförbud och åsidosättanden utomlands i varje enskilt fall utan endast att dessa omständigheter får beaktas vid bedömningen av om ett näringsförbud är påkallat från allmän synpunkt.

För Sverigedemokraterna är skötsamhet, ansvar och att motverka brottslighet centralt. Partiet har länge drivit en skarp politik kring näringsförbud. Den nya regleringen är ett steg i rätt riktning, men för att motverka ytterligare brottslighet anser vi att en utökning av regleringen är befogad. Regeringen bör därför återkomma med ett lagförslag som innebär att näringsförbud och åsidosättanden utomlands även får betydelse vid den faktiska prövningen av om det finns grund för näringsförbud. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

BILAGA I

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2022/23:143 Näringsförbud till följd av förbud att bedriva näringsverksamhet som har meddelats i en annan stat:

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2014:836) om näringsförbud.

Följdmotionen

2023/24:85 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att näringsförbud och åsidosättanden utomlands bör beaktas i varje enskilt fall på så sätt att dessa omständigheter ska utgöra grund för näringsförbud och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

Förslag till lag om ändring i lagen
(2014:836) om näringsförbud

Härigenom föreskrivs¹ att 8 § lagen (2014:836) om näringsförbud ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 §

Vid bedömningen av om näringsförbud är påkallat från allmän synpunkt ska rätten särskilt ta hänsyn till, om

1. åsidosättandet har
 - a) varit systematiskt,
 - b) syftat till betydande vinning
- eller
 - b) syftat till betydande vinning,
 - c) orsakat eller varit ägnat att orsaka betydande skada, eller
2. näringsidkaren tidigare har dömts för brott i näringsverksamhet.

Om den som avses med en talan eller en ansökan om näringsförbud har gjort sig skyldig till brott i näringsverksamheten och det för brottet inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i sex månader, ska vid tillämpningen av 4 § näringsförbud anses påkallat från allmän synpunkt, om inte särskilda skäl talar mot det.

Vid bedömningen av om näringsförbud är påkallat från allmän synpunkt får rätten ta hänsyn till förbud att bedriva eller ta del i näringsverksamhet som har meddelats i en annan stat. Hänsyn får även tas till åsidosättanden av skyldigheter i näringsverksamhet som näringsidkaren har gjort sig skyldig till i näringsverksamhet som har bedrivits i en annan stat.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2024.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2017/1132 av den 14 juni 2017 om vissa aspekter av bolagsrätt, i lydelsen enligt Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/1151.